

The Effects and Benefits of Wearing the Hijab from the Perspective of the Qur'an and Hadiths

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

authors

Khadijeh Foroughi
Hamed Fathaliani *
Seyyed Hamid Hosseini

How to cite this article

Khadijeh Foroughi, Hamed Fathaliani, Seyyed Hamid Hosseini, The Effects and Benefits of Wearing the Hijab from the Perspective of the Qur'an and Hadiths, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*, 2023:7(3): 94-102.

1. PhD student, Department of Quran and Hadith Sciences, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Education, Malayer Branch, Islamic Azad University, Malayer, Iran (corresponding author).
3. Assistant Professor, Department of Quran and Hadith Sciences, Hamadan branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: hmdftln@gmail.com

Article History

Received: 2023/04/15
Accepted: 2023/06/27

ABSTRACT

Purpose: The current research was carried out with the title "Analysis and explanation of the works and benefits of hijab based on the Quran and hadiths" and with the aim of researching the analysis of the works of hijab with the index of placing the Quran and traditions and with the historical approach and the library and documentation method.

Materials and methods: Since the sources used in this research are verses of the Qur'an, hadiths and books of commentators and hadith scholars, a descriptive-analytical method has been used. The theoretical framework of this research is based on five main elements that form the conceptual model of this research. First: Examining the concept of hijab and chastity. Second: Hijab in religious teachings. Third: The effects of hijab in the Qur'an and hadiths. Fourth: The dimensions of the hijab. Fifth: The benefits and interests of the hijab for the family.

Findings: This research has reached the following results: 1- Islamic clothing is a factor for protecting human dignity. 2- One of the important factors of community health and family preservation is people's clothing. 3- The people of the society are naturally in favor of covering and hijab.

Conclusion: In general, the effect of covering people in promoting health and the flourishing of talents is undeniable, and society's carelessness towards hijab has destructive effects in the personal and social sphere, and of course, social trends show that covering is still considered a value for people.

Keywords: Hijab, Chastity, Woman, Family Strength, Quran, Hadiths

آثار و فواید وضعی حجاب از منظر قرآن و روایات

خدیجه فروغی

دانشجوی دکتری، گروه علوم قرآن و حدیث، واحد همدان،
دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

حامد فتحعلیانی*

استادیار، گروه معارف، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر،
ایران (نویسنده مسئول)

سید حمید حسینی

استادیار، گروه علوم قرآن و حدیث، واحد همدان، دانشگاه آزاد
اسلامی، همدان، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با عنوان «تحلیل و تبیین آثار و فواید حجاب بر مبنای قرآن و روایات» و با هدف سیری تحقیقی در تحلیل آثار وضعی حجاب با شاخص قراردادن قرآن و روایات و با رهیافت تاریخی و روش کتابخانه‌ای و اسنادی انجام شد.

مواد و روش‌ها: از آنجا که منابع مورد استفاده در این تحقیق آیات قرآن، روایات و کتب مفسرین و محدثین است، از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. چارچوب نظری این پژوهش بر پنج عنصر اصلی استوار است که مدل مفهومی این پژوهش را تشکیل می‌دهد. اول: بررسی مفهوم حجاب و عفاف. دوم: حجاب در آموزه‌های دینی. سوم: آثار حجاب در قرآن و روایات. چهارم: ابعاد حجاب. پنجم: منافع و مصالح حجاب برای خانواده.

یافته‌ها: این پژوهش به نتایج زیر دست یافته است: ۱- پوشش اسلامی عاملی برای صیانت از کرامت انسانی است. ۲- یکی از عوامل مهم سلامت اجتماع و حفظ خانواده پوشش افراد می‌باشد. ۳- افراد جامعه به طور طبیعی طرفدار پوشش و حجاب هستند. نتیجه‌گیری: به طور کلی تأثیر پوشش افراد در ارتقاء سلامت و شکوفایی استعدادها انکارناپذیر است و بی‌مبالاتی جامعه نسبت به حجاب در ساحت فردی و اجتماعی اثرات مخرب دارد و البته گرایشهای اجتماعی نشان می‌دهد که پوشش برای افراد همچنان یک ارزش محسوب می‌شود.

واژگان کلیدی: حجاب، عفاف، زن، استحکام خانواده، قرآن، روایات.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۶

*نویسنده مسئول: hmdftln@gmail.com

مقدمه

هیچ معلولی در جهان بدون علت نمی‌باشد و لذا میان اعمال انسان و زندگی فردی و اجتماعی او رابطه حقیقی برقرار است در بسیاری از آیات قرآن از تاثیر عمل صالح و رفتار نیک و همچنین اعمال سو و رفتار زشت در زندگی دنیوی انسان افزون و زندگی اخروی او سخن گفته شده است که شاهی بر نظام کنش و واکنش انسان و عالم هستی است رعایت حجاب نیز مانند سایر اعمال اثرات خود را در دنیا نشان خواهد داد و به تبع آن در زندگی اخروی اثرات آن را نشان خواهد داد. همین‌طور از عدم رعایت حجاب لزوم پوشش زن در برابر مرد نامحرم یکی از مسائل مهم اسلامی است که در قرآن کریم به آن تصریح شده و همه فقهای اسلامی در واجب بودن آن اتفاق نظر دارند حجاب زن از آن نظر اهمیت دارد که نه تنها حافظه اخلاق و تجسم تقوا و عفت در سطح جامعه است بلکه وجود چنین حکمی در اسلام نوعی بزرگداشت زن مسلمان و محفوظ نگه داشتن وی از نگاه‌های مردان است بنابراین اثر وضعی رعایت حجاب در دنیا مستقیماً هم در سطح فردی و هم در سطح اجتماعی باعث خیرات فراوان است که در این تحقیق به طور مفصل از تمام ثمرات آن سخن گفته خواهد شد تمایل به پوشش و حجاب از سوی پروردگار عالم در نهاد و فطرت زنان به ودیعه نهاده شده است و به طور کلی جنس ماده از حجب و حیای ویژه‌ای برخوردار است در تفاسیر شیعه سیر تحولی این امر را با توجه به آیات مربوط به حجاب بررسی کرده و حدود آن را تامین و اثر آن را در جامعه و خانواده به اثبات می‌رساند تفسیر المیزان تفسیر تسنیم در این پژوهش تبیین آیات را برای ما روشن ساخته و با توجه به سایر کتب ای که در این زمینه به نگارش درآمده مثل مسئله حجاب آیت الله مطهری یا رسائل حجابه آقای رسول جعفریان اگر در این پژوهش به مقصدی که داریم و آن اثبات نقش کرامت زن به وسیله حجاب است برسیم راهکاری ارائه داده‌ایم که زنان با طیب خاطر و با اختیار کامل و کاملاً مصرانه حجاب را برای خود برگزینند.

تعریف حجاب

مفهوم لغوی حجاب به معنای، پرده و پوشش آمده. استعمال این کلمه، بیشتر به معنای پرده است. این کلمه به آن جهت معنای پوشش می‌دهد که پرده وسیله پوشش است ولی هر پوششی حجاب نیست بلکه آن پوششی حجاب نامیده می‌شود که از طریق پشت پرده واقع شدن صورت می‌گیرد. (۱)

اما مفهوم اصطلاحی حجاب: این واژه در فقه به معنای لغوی خود، که پرده حایل میان دو چیز باشد، به کار رفته و معنای جدیدی برای آن ایجاد نشده بود. در دوران متأخر این واژه معنای اصطلاحی خاصی پیدا کرد و به پوشش خاص زنان اطلاق شده است.

بیان مسئله

حجاب هم به معنی پوشیدن و هم به معنای پوشاندن است و پوششی که در اسلام مورد نظر است و در آیات قرآن مورد تاکید قرار گرفته این است که زن در معاشرت خود را مردان و زنان خود را بپوشاند در این تحقیق سعی بر این است که اثر وضعی دنیا بی حجاب از دیدگاه قرآن بر اساس تفاسیر شیعی المیزان علامه طباطبایی و تسنیم آیت‌الله جوادی آملی پرداخته شود و در ابعاد گوناگون گوناگون با توجه به آیات مورد بحث از حجاب بررسی شده و

از اقوام، پوشش یا حذف می‌شد و یا به حداقل می‌رسید در حالی که این گونه نیست. جالب تر اینکه به حکم «حیا» حد پوشش زنان همیشه بیشتر از مردان بوده است.

بنابراین احکام اسلامی، تنها انسان را به حفظ گوهر فطری درونی خود که همان «حیا» است ملزم می‌نماید. گوهری که هم باید در پوشاندن بدن صیانت گردد (احزاب/۵۹) هم در حفظ و کنترل چشم (نور/۳۰ و ۳۱) هم در گفتار و لحن صد (احزاب/۳۲) هم در راه رفتن و سایر رفتارها (نور/۳۱) و هم در آرایش نکردن در میان مردم (احزاب/۳۳)

حجاب در آموزه های اسلامی

پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه معصومین (ع) علاوه بر تأکیدی که بر رعایت حجاب داشتند، با ارائه دستورالعمل‌هایی جامعه اسلامی را به سوی تهذیب و پاکی رهنمود می‌سازند که در این قسمت برخی از آنها را نقل می‌کنیم.

پرهیز از پوشش بدن نما و نازک

روزی اسماء که خواهر همسر پیامبر بود، با جامه بدن نما و نازک به خانه پیامبر آمد. پیامبر روی خود را از او برگرداندند و فرمودند: «ای اسماء! زن وقتی به حد بلوغ رسید، نباید جایی از بدن و اندامش دیده شود، مگر صورت و دست‌ها.» (۷)

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «خداوند مردانی که شبیه زن می‌شوند و زنانی را که خود را شبیه مرد قرار می‌دهند، نفرین کرده است.» (۴). همچنین فرمودند: «نسبت به زنان مردم، غفیف باشید تا زنان شما غفیف بمانند.» (۸)

از امام صادق (ع) نقل شده که می‌فرمایند: «چشم چرانی تیری است مسموم از تیرهای شیطان، چه بسا نگاهی که حسرت‌های طولانی را در پی دارد.»

علاوه بر موضوع حیا، فقها و مفسران حداقل شش آیه از قرآن را دال بر لزوم رعایت پوشش شرعی می‌دانند. برای مثال در آیه ۳۱ سوره نور می‌خوانیم که: «و به زنان با ایمان بگو چشم‌های خود را [از نگاه هوس آلود] فرو گیرند، و دامن خویش را حفظ کنند، و زینت خود را جز آن مقدار که ظاهر است آشکار ننمایند، و [اطراف] روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند [تا گردن و سینه با آن پوشانده شود]». پوشاندن سر و گردن از دید نامحرم و لزوم آشکار نساختن زینت‌ها، در این آیه صریحا مورد اشاره قرار گرفته است. همچنین در آیه ۵۹ سوره احزاب می‌خوانیم: «ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو جلایبها [روسری‌های بلند] خود را بر خویش فرو افکنند. این کار برای اینکه [از کنیزان و آلودگان] شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است. این آیات به صراحت بر لزوم رعایت پوشش شرعی و پوشیدگی هنگام مواجهه زنان با نامحرم دلالت دارند. علاوه بر آیات قرآن، احادیث بسیار زیادی نیز از معصومین درباره وجوب حجاب به دست ما رسیده است که تعدادی از آنها صریحا بر لزوم رعایت آن به عنوان واجبی شرعی دلالت دارند (۹) و گروهی دیگر نیز به بیان عواقب دردناک اخروی متخطیان از دستور حجاب می‌پردازد. (۴)

اما شاید مهم تر از همه، اقدامات عملی‌ای است که بعضی از معصومین (علیهم السلام) برای اقامه حکم حجاب در جامعه انجام

رابطه آنها با مسئله حجاب به تفسیر گفته شود. انتخاب اثر وضعی دنیوی برای این نوشتار به این دلیل است که اگر این واجب الهی به درستی رعایت شود اثر خود را در همین دنیا خواهد گذاشت و در ضمن در آخرت نیز اثرات رعایت آن عاید خود انسان خواهد شد البته با درجات بالاتر از درجات دنیا و همین طور اگر این واجب رعایت نشود اثر وضعی آن در همین دنیا دامنگیر فرد و اجتماع خواهد شد و در آخرت هم کیفر و عقوبت آن دامنگیر کسانی خواهد شد که به این عمل واجب عمل نکردند البته مراد ما از اثر، معنای عامی است که شامل مصادیق این واژه مثل آثار و ثمرات نیز می‌شود.

اهمیت و ضرورت تحقیق

حجاب از مسلمات و واجبات بلکه از ضروریات دین اسلام است. مخصوصا در زمان ما همه کسانی که با مسلمانان معاشرت دارند فهمیده اند که یکی از برنامه های تمام فرق مسلمین حجاب است که کم کم به یک شعار تبدیل شده و به آن پایبند هستند (۲) با این حال تصویب آن به عنوان یک قانون بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی و مجازات متخطیان از آن به خصوص در سال‌های اخیر، موجب سم پاشی‌ها و تبلیغات سوئی علیه این حکم مسلم اسلامی شده به طوری که ممکن است این شبهه و شائبه برای عده‌ای پدید آمده باشد که پرداختن به بحث حجاب، بیشتر از آنکه حکمی فقهی و شرعی باشد، یک استراتژی سیاسی و یک شعار ایدئولوژیک از سوی نظام حاکم است.

اهمیت مسئله حجاب در مؤلفه های دینی از آنجا نمایان می‌گردد که حکم حجاب فرآیندی منطبق با فطرت توحیدی و در راستای حفظ گوهر حیا است، چه اینکه بهترین پوشش و محافظ دین الهی در وجود آدمی حفظ گوهر حیا است. امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: (نیکوترین پوشش دین حیا است): «أَحْسَنُ مَلَأَسِ الدِّينِ الْحِيَاءُ» (۳) حیا به قدری در مؤلفه های دینی اهمیت دارد که امام حسین (علیه السلام) بی‌حیائی را برابر با بی‌دینی دانسته، می‌فرماید: (آن که حیا ندارد؛ دین هم ندارد): «لَا حِيَاءَ لِمَنْ لَا دِينَ لَهُ.» (۴) با تأکید بر همین مؤلفه «حیا» است که می‌گوییم اهمیت حجاب به عنوان یک هنجار اجتماعی، تنها یک استراتژی سیاسی گذرا و رویکردی تاکتیکی نیست.

پوشش زن و مرد از زمان حضرت آدم و حوا (علیهم السلام) بوده (اعراف/۲۰، ۲۲، ۲۶ و ۲۷؛ طه/۱۲۱) و از سکه‌ها، تندیس‌ها، نقاشی‌ها و آثار به جا مانده دیگر از دوره های قبل، معلوم می‌شود که همه اقوام و ملل گذشته پوشش نسبتاً کاملی داشته اند (۵) از کتاب مقدس فهمیده می‌شود که در عهد سلیمان نبی (علیه السلام) زنان علاوه بر پوشش بدن، صورت را نیز با روبند می‌پوشانیدند (عهد قدیم، سفر غزل غزل های سلیمان، باب ۵) در زمان ابراهیم پیامبر (علیه السلام) هم این سنت رایج بوده است (عهد قدیم، سفر تکوین، باب ۱۴) در ایران باستان، در دوره مادها، هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان همواره زنان لباسی به صورت شل، قبا یا چادری داشته اند که قامت آن‌ها را می‌پوشانده است (۶) و ...

از همه این مطالب بر می‌آید که علاوه بر محافظت در برابر سرما و گرما، عامل فطری «حیا» در مسئله پوشش و حجاب نقش محوری داشته است و آلا باید در هنگام اعتدال هوا و در بین بسیاری

داده اند. در میان متون روایی و تاریخی، برخی موارد را می‌یابیم که نشان می‌دهد پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) و امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) از موضع حکومت درباره حفظ عفت عمومی و چگونگی حضور زنان یا مردان در اجتماع موضع‌گیری و دخالت کرده اند.

از حضرت علی (علیه السلام) دو روایت در خطاب با مردم کوفه و در هشدار به رفتارهای منافی عفت و حیای عمومی نقل شده که بسیار می‌تواند برای ما راهگشا باشد. آن حضرت یک جا می‌فرماید: «يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ نَبِّئْتُ أَنْ نِسَاءَكُمْ يُدَافِعْنَ الرِّجَالَ فِي الطَّرِيقِ مَا تَسْتَحْيُونَ» (۹)؛ (ای عراقیان! باخبر شده‌ام که زنان تان در راه با مردان برخورد می‌کنند آیا شرم نمی‌کنید). نیز از ایشان روایت شده که خطاب به همان اهل عراق فرمود: «أَمَا مَا تَسْتَحْيُونَ وَلَا تَعَارُونَ نِسَاءَكُمْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْأَسْوَاقِ وَيُرَاجِمْنَ الْعُلُوجَ» (همان)؛ (آیا شرم نمی‌کنید و به غیرت نمی‌آیید که زنان تان راهی بازارها و مغازه‌ها می‌شوند و با افراد بی‌دین برخورد می‌کنند).

این دو حدیث اگرچه مستقیماً ناظر به مسأله اختلاط زنان و مردان نامحرم با یکدیگر است اما سیاق خطاب امام در اینجا نشان می‌دهد که حضرت شان از جایگاه حکومت و برای محافظت از اخلاق و حیای عمومی چنین سرزنشی را متوجه سهل‌انگاری عراقیان کرده است.

روایت تاریخی دیگری که می‌تواند برای ما بسیار راهگشا باشد، روایتی است که راجع به حادثه‌ای در حجه الوداع پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) گزارش شده است. این روایت نیز اگرچه مستقیماً ناظر به حجاب نیست اما از حساسیت حکومت اسلامی در زمان رسول خدا (ص) به مسأله عفت و لزوم رعایت بایسته‌های اخلاق جنسی در جامعه حکایت دارد.

در این روایت تاریخی می‌خوانیم که درحجه الوداع زنی جوان و زیبا از طایفه خثعم برای پرسیدن مسئله‌ای به حضور پیامبر (صلی الله علیه وآله) رسید و در آن حال فضل بن عباس پسر عموی حضرت پشت سر ایشان سوار بود. نگاه‌هایی میان آن زن و فضل رد و بدل شد. پیامبر (ص) متوجه شد که آن دو به هم خیره شده‌اند و زن جوان به جای آنکه توجهش به جواب مسئله باشد همه توجهش به فضل است که جوانی نارس و زیبا بود. و از این رو رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) با دست خود صورت فضل را چرخانید (۱۰)

از عایشه نیز نقل شده که گفته است: «دختر عبدالله بن طفیل که برادر مادری من بود در حالی که زینت کرده بود به خانه ام آمد. در همان هنگام پیامبر (صلی الله علیه وآله) نیز وارد شد و هنگامی که او را دید از او روی برگرداند. عایشه گفت یا رسول الله این دختر، بردار زاده من و خردسال است! پس پیامبر فرمود: هنگامی که زن به دوران عادت ماهانه رسید بر او جایز نیست که جز روی خود موضع دیگری را نمایان کند» (۱۱)

از بعضی از روایات نیز استفاده می‌شود که در صدر اسلام بعضی از زنان، در امور مربوط به زنان (مسائل حجاب و امثال آن) نظارت داشتند؛ از جمله زنی به نام «سحراء بنت نهیک» که در بازارها گردش می‌کرد و امر به معروف و نهی از منکر می‌نمود (۱۲) با وجود چنین بیاناتی که ده‌ها مثال دیگر نیز می‌توان به آن افزود، آیا باز هم می‌توان ادعا نمود که موضوع پوشش زنان و تأثیر آن در

عفت و حیای عمومی، الزامی غیر دینی و غیر شرعی و صرفاً سیاسی باشد؟

جنبه‌های عمومی و اجتماعی حجاب

بی‌تردید آن چه تا اینجا گفته شد، ثابت می‌کند که حکم حجاب، موضوعی است که الزام به آن نه از ایدئولوژی‌ها و استراتژی‌های سیاسی بلکه از اصیل‌ترین منابع دینی، قویاً قابل اثبات است. با این حال، حجاب جنبه‌های عمومی و اجتماعی بسیار فراوانی دارد که گاه ممکن است در نظر برخی بی‌دقتان، به عنوان امری سیاسی تلقی شود. این به خاطر نگاه همه‌جانبه اسلام به تمام تبعات فردی و اجتماعی آدمی در جامعه است.

نکته بسیار ظریفی که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد، موضوع وظیفه حکومت اسلامی در حاکم کردن هنجار برتر در اجتماع است. در جامعه اسلامی گروه کمی از افراد هستند که از اراده قوی و ایمان قلبی محکمی برخوردارند و تحت هر شرایطی ملتزم به قانون و شرع می‌مانند و جو جوامع پیرامون تأثیری در آنان نمی‌گذارد. در طرف مقابل نیز گروه کمی هستند که بنای لا ابالی‌گری دارند و خوی سرکشی و تمرد از هنجارهای قانون و شرع در نهادشان نهفته است. بین این دو طیف، اکثریت مردم تابع وضع موجود و متأثر از فضای عمومی اند!

بی‌تردید در هر جامعه‌ای متولیان تربیت اجتماعی و مسئولین اجرای قانون، باید این بستر را ایجاد کنند که جو عمومی جامعه یا همان «وضع موجود» مشوق و محرک افراد به سمت همنرنگی با گروه اول و تبعیت از قانون و هنجارهای صحیح اجتماعی باشد و گروه دوم خود را در انزوا و مطرود حس کند.

سوال اینجاست که چرا باید وضع موجود را کسانی شکل بدهند که از گروه دوم اند در حالی که ابزار قانون و شرع مدافع گروه اول است؟ چرا باید فرزند زن مسلمان در محیط مدرسه کم‌کم از اینکه مادرش چادر به سر می‌کند خجالت بکشد؟ چرا اکثریت معمولی جامعه به رنگ اقلیت آلوده دربیایند و کم‌کم آلودگی گروه‌های کج رو به عنوان هنجار شناخته شود؟! چرا اقلیت متخلف از قانون و شرع هنجار سازی کنند؟! (۲۳) آیا حکومت اسلامی وظیفه ندارد برای صیانت از کیان اخلاقی جامعه روز به روز حمایت خود را از گروه اول (به عنوان رعایت‌کنندگان هنجارهای جامعه) بیشتر و فعالیت‌های گروه دوم (هنجارشکنان) را محدودتر سازد؟ بی‌گمان چنین است.

موضوع حجاب و بی‌حجابی اگرچه در وهله اول موضوعی شخصی است و آثار وضعی و تکلیفی‌اش در آینده فرد متبلور می‌شود اما این موضوع نافی آثار اجتماعی آن در عرصه اجتماعی نیست. وقتی «بی‌حجابی» خارج از محدوده و حوزه خصوصی افراد اتفاق می‌افتد، موضوعی برای دخالت و مسئولیت حکومت می‌شود. زیرا حکومت اسلامی نمی‌تواند در قبال نشر یافتن فسادها و تباهی‌ها و بدعت‌ها دست روی دست بگذارد.

اصولاً یکی از وظایف دولت و حاکم اسلامی آن است که زمینه ساز سعادت دنیوی و اخروی مردم و فراهم آوردن بستر رشد و تعالی آنان باشد و این مهم بدون دفع و رفع زمینه‌های فساد و مبارزه با عوامل تباهی و اشاعه خوبی‌ها و ترویج نیکی‌ها میسر نیست.

رعایت عفت و حجاب، مایه بهره مندی زنان از آمرزش الهی است. «بایها النبی قل لزوجک وبناتک و نساء المؤمنین بدین علیهن من جلیبهن ذلک ادنی ان یعرفن فلا یؤذین وکان الله غفورا رحیما». (احزاب/۵۹) ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: «جلابها (روسری‌های بلند) خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است (و اگر تا کنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده رحیم است.

جمله «و کان الله غفورا رحیما» پس از دستور رعایت حجاب و عفاف، می‌تواند مفید برداشت یاد شده باشد. به هر حال از این آیه استفاده می‌شود که حکم «حجاب و پوشش» برای آزاد زنان قبل از این زمان نازل شده بود، ولی بعضی روی ساده اندیشی درست مراقب آن نبودند آیه فوق تاکید می‌کند که در رعایت آن دقیق باشند. و از آنجا که نزول این حکم، جمعی از زنان با ایمان را نسبت به گذشته پریشان می‌ساخت، در پایان آیه می‌افزاید: «خداوند همواره غفور و رحیم است» (و کان الله غفورا رحیما).

هر گاه از شما تا کنون در این امر کوتاهی شده چون بر اثر جهل و نادانی بوده است خداوند شما را خواهد بخشید، توبه کنید و به سوی او باز گردید، و وظیفه عفت و پوشش را به خوبی انجام دهید. (۱۴) ۲. خیر و صلاح

رعایت حجاب برای زنان، حتی سالخوردگان، در جهت خیر و صلاح آنان است. «والقواعد من النساء التي لا یرجون نکاحا فلیس علیهن جناح ان یضعن ثیابهن... وان یتعففن خیر لهن» (نور/۶۰) و زنان از کار افتاده‌ای که امید به ازدواج ندارند، گناهی بر آنان نیست که لباسهای (رویین) خود را بر زمین بگذارند، بشرط اینکه در برابر مردم خود آرایی نکنند و اگر خود را بپوشانند برای آنان بهتر است و خداوند شما را داناست.

کلمه «قواعد»، جمع قاعده است، که به معنای زنی است که از نکاح باز نسته باشد، یعنی دیگر کسی به خاطر پیری اش میل به او نمی‌کند، بنا بر این جمله «اللاتی لا یرجون نکاحا» وصفی توضیحی برای کلمه قواعد است، و بعضی گفته‌اند: کلمه مذکور به معنای زنی است که از حیض یائسه شده باشد، و وصف بعد از آن صرفا برای رفع اشتباه است.

و در مجمع البیان گفته: کلمه «تبرج» به معنای این است که زن محاسن و زیبایی‌های خود را که باید بپوشاند اظهار کند، و این کلمه در اصل به معنای ظهور بوده، برج را هم به همین جهت برج نامیده‌اند، که بنایی است ظاهر و پیدا.

این آیه در معنای استثنایی است از عموم حکم حجاب، و معنایش این است که بر هر زنی حجاب واجب است الا زنان مسن، که می‌توانند بی حجاب باشند، البته در صورتی که کرشمه و تبرج نداشته باشند.

و جمله «و ان یتعففن خیر لهن» کنایه است از خودپوشی، یعنی همین زنان سالخورده نیز اگر خود را بپوشانند بهتر از برهنه بودن است. (۱۵)

۳. شناخت زنان آزاده از کنیزان

حجاب و پوشش مناسب، راهی برای شناخته شدن زنان آزاده از کنیزان، در صدر اسلام است. «بایها النبی قل لزوجک وبناتک

متون دینی ما نیز چنین وظیفه ای را برای حاکم و حکومت تعریف کرده اند. در توصیه‌های پیامبر (صلی الله علیه و آله) به معاذبن جبل آن گاه که وی را به یمن فرستاد آمده است: «أمت أمر الجاهلیة إلیا ما سنه الإسلام و أظهر أمر الإسلام کله صغیره و کبیره» (۴)؛ (کار جاهلی را بمیران و امر مربوط به اسلام را چه کوچک و چه بزرگ آشکار نما).

همچنین در نامه حضرت علی (علیه السلام) به یکی از کارگزارانش یعنی عثمان بن حنیف آمده است: «فَاعْلَمْ أَنَّ أَفْضَلَ عِبَادِ اللَّهِ عِنْدَ اللَّهِ إِمَامٌ عَادِلٌ هُدًى وَ هَدًى فَأَقَامَ سُنَّةً مَعْلُومَةً وَ أَمَاتَ بَدْءَةَ مَجْهُولَةً» (۱۳)؛ (بدان که بهترین بندگان خدا پیش او پیشوای عادل است که هدایت شده باشد و هدایت نماید سنت شناخته شده را بر پا دارد و بدعت ناشناخته را بمیراند).

به عنوان نمونه با اینکه برای ترک خود روزه «حد شرعی» یا «تعزیر» قرار داده نشده است و دادگاه نسبت به آن حق هیچ گونه دخالتی ندارد، اما «روزه خواری در ملاء عام» جرم بوده و مجازات دارد. این نوع برخورد، به دلیل حساسیت اسلام نسبت به سلامت جامعه است و از همین رو است که امر به معروف و نهی از منکر را از اهم واجبات قرار داده است. امیرالمؤمنین (علیه السلام) در مورد اهمیت این کار می‌فرماید: (همه اعمال نیک در برابر امر به معروف و نهی از منکر مانند قطره ای در برابر دریاست)؛ «وَمَا أَعْمَالُ الْبِرِّ كُلِّهَا وَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِنْدَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا كَنَفْتَةٍ فِي بَحْرٍ لُجِّي».

زنان به عنوان نیمی از بیکره جامعه نقش مهمی در ایجاد و گسترش عفاف و پاکدامنی و اخلاق در بین جوامع بشری دارد حال با تبیین تفسیر میزان و تسنیم این بینش به دست می‌آید که رعایت حجاب یا عدم رعایت آن چه اثر وضعی در دنیا بر جا می‌گذارد قرآن در این زمینه تکالیفشان را مشخص کرده و به تفصیل در تفاسیر به ویژه تفاسیر شیعی مثل میزان و تسنیم در این باب سخن گفته که اگر زنان با مراجعه به قرآن به گوهر وجود خویش پی برند و در برابر حکم الهی تسلیم شوند و با حجاب و پوشش و رفتارهای عقیفانه خود درس محبت و عطف و وقار انسانیت به جامعه می‌آموزند نه درس شهوت و زدیلت. پس حجاب همین اثرش در دنیا کافی خواهد بود که زن گوهر وجود خویش را قدر خواهد دانست و انسانیت را احیا خواهد کرد و در نتیجه یک جامعه احیا خواهد شد که مضمول و من احیاها فکانما احیا الناس جمیعا خواهد شد و احیا گری آن‌ها به منزله احیا و زنده کردن جامعه بشری خواهد شد و چه اثری بالاتر از این در دنیا.

آثار حجاب در قرآن و روایات

رعایت حجاب توسط جامعه اسلامی آثار و برکاتی دارد که در قرآن از آنها سخن به میان آمده است. زنان با رعایت حجاب به مقام والای انسانی خود خواهند رسید. حجاب برای زن و شوهرش و نیز برای خانواده و جامعه اش و بخصوص برای مجردان مصونیت از هزاران خطر و انواع فساد ایجاد کرده و مانع پاشیده شدن کانون گرم خانواده هاست. البته حجاب آثار و فواید دنیوی و اخروی بسیاری دارد که قرآن کریم در آیاتی از خود به آثار حجاب اشاره نموده است.

۱. آمرزش

طبق یک احتمال، مقصود از «يعرفن»، شناخته شدن به عفاف و پاکی است که در نتیجه، اهل هوس مزاحم آنان نشوند. (۱۷)

«ذلک ادنی ان يعرفن فلا یؤذین» یعنی پوشاندن همه بدن به شناخته شدن به اینکه اهل عفت و حجاب و صلاح و سدادند نزدیک تر است، در نتیجه وقتی به این عنوان شناخته شدند، دیگر اذیت نمی‌شوند، یعنی اهل فسق و فجور متعرض آنان نمی‌گردند.

بعضی از مفسرین در معنای آن گفته‌اند: این پوشیدگی، نزدیک تر بودن ایشان به مسلمان بودن و آزاد بودن را می‌شناساند، چون زنان غیر مسلمان، و نیز کنیزان در آن دوره حجاب نداشتند، و حجاب علامت زنان مسلمان بود، و در نتیجه کسی متعرض آنان نمی‌شد، و حتی کسی نمی‌پنداشت که ایشان کنیز و یا غیر مسلمانند، و از ملت یهود و نصاری هستند لیکن معنای اول به ذهن نزدیک تر است. (۱۷)

در فلسفه حجاب همین بس که حجاب جایگاه پاکی و تقوا و متانت است. حجاب مصونیت زن و جامعه از لغزش‌ها و مفساد اجتماعی است و در حقیقت لطف و عنایتی است از طرف خداوند متعال به زن مسلمان.

۶. پاکیزگی معنوی و تقویت عفاف

اولین حکمت یا فایده‌ای که برای حکم حجاب و به همراه آن حفظ نگاه می‌توان نام برد، طهارت روح است.

عفاف که از ریشه عفت و به معنی منع و حفاظت از غیر حلال است، در حقیقت ریشه درونی برای حجاب بیرونی است و پوشش ظاهر به تقویت روحیه عفاف و خویش‌داری کمک می‌کند. خداوند در سوره احزاب آیه ۵۳ می‌فرماید: «وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ» «و هنگامی که چیزی از وسائل زندگی (به عنوان عاریت) از آنها (همسران پیامبر) می‌خواهید از پشت پرده بخواهید، این کار دل‌های شما و آنها را پاک‌تر می‌دارد».

حضرت علی(ع) می‌فرماید: «صِبَاةُ الْمَرْأَةِ أَنْعَمُ لِحَالِهَا وَ أَدْوَمُ لِجَمَالِهَا» «محفوظ بودن زن برای حال و وضعیت او بهتر و موجب پایداری تر بودن زیبای اوست.» (۳)

۷. شناخته شدن انسان به ایمان، عفاف و تقویت امنیت اجتماعی زنان

حجاب زن موجب می‌شود تا بینندگان بفهمند که این زن مؤمن و پاک است و این شناخت و تصویر از زن مومن باحجاب باعث می‌شود تا ملعبه دست هوسرانان نباشد. در نامه ۳۱ نهج البلاغه آمده است: «فَإِنَّ شِدَّةَ الْحِجَابِ أَبْقَى عَلَيْهِنَّ» «حجاب و پوشش بیشتر زنان، موجب بقاء و پایداری بیشتر آنان خواهد بود».

یکی از سازمان‌های زنان در آمریکا نیز که زنان را در موضوع جنسی آسیب‌پذیر می‌بیند، سیزده توصیه به آنان ارائه کرده است که از جمله آنها: عدم حضور در خلوتگاه، عدم معاشرت با غریبه‌ها، اصرار به تنها نبودن در خیابان در ساعات پایانی شب و همراه داشتن چیزی که به مثابه سلاح دفاعی عمل کند. (۱۸)

۸. افزایش آرامش روانی در جامعه

هر نظامی که انتظارات و نقش‌هایی را از گروه‌های مختلف اجتماعی انتظار دارد، باید مکانیزم حمایت از نقش‌ها را نیز تمهید کند. بنابراین انتظار مشارکت اجتماعی، فعالیت‌های علمی و سیاسی از تمام مردم یا گروه‌های خاص می‌طلبد که زمینه‌های مناسب برای

ونساء المؤمنین یدنین علیهن من جلسیهن ذلک ادنی ان يعرفن... (احزاب/۵۹). ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: «جلابها بلند خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است (و اگر تا کنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده رحیم است.

احتمال داده شده که متعلق «يعرفن»، «من الاماء» باشد. (۱۶) ابن عباس و مجاهد گویند: جلاب مقنعه و روسری زنست یعنی با آن بپوشند سر و گردنشان را هر گاه برای حاجتی بیرون روند بخلاف کنیزهایی که با سر و گردن باز بیرون می‌روند. جبائی و ابی مسلم گویند: مقصود از جلاب پیراهن و لباس و روسری و هر چیز است که زن با او پوشیده می‌شود.

ذلک ادنی ان يعرفن فلا یؤذین یعنی این نزدیکتر است به اینکه شناخته شوند بزی خودشان که اینها زنان آزاد و نجیبه هستند و کنیز نیستند پس اهل هوا و شهوات ایشان را با مزاح و شوخی و متلک گفتن خود اذیت- نکنند، چون آنها با کنیزان شوخی می‌کردند، و چه بسا بود که منافقین از شوخی با کنیزان تجاوز کرده و سربر سر زنان آزاد و نجیبه هم می‌گذاشتند، پس وقتی به ایشان می‌گفتند چرا این کار را کردی، می‌گفتند ما خیال می‌کردیم کنیز و برده هستیم، پس خدا عذر ایشان را قطع نمود. (۱۷)

۴. طهارت قلب

پوشش و حجاب زنان، مایه حفظ طهارت و پاکی درونی خود و مردان است. «... و اذا سألتموهن متعاً فسلوهن من وراء حجاب ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن...» (احزاب/۵۳) هنگامی که چیزی از وسایل زندگی را (بعنوان عاریت) از آنان پیامبر می‌خواهید از پشت پرده بخواهید این کار برای پاکی دل‌های شما و آنها بهتر است! گرچه مقصود از «من وراء حجاب» پرده و حایل است، ولی آیه ظهور در وجوب پوشش برای زنان دارد. اعم از پرده و حایل یا چادر و پوشش.

ضمیر «هن» به همسران رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بر می‌گردد، و در خواست متاع از ایشان، کنایه است از اینکه مردم با ایشان در باره حوائجی که دارند سؤال کنند، و معنایش این است که اگر به خاطر حاجتی که برایتان پیش آمده، ناگزیر شدید با یکی از همسران آن جناب صحبتی بکنید، از پس پرده صحبت کنید، «ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن» این جمله مصلحت حکم مزبور را بیان می‌کند، و می‌فرماید: برای اینکه وقتی از پشت پرده با ایشان صحبت کنید، دل‌هایتان دچار وسوسه نمی‌شود، و در نتیجه این رویه، دل‌هایتان را پاک‌تر نگه می‌دارد. (۱۵)

۵. مصونیت از تعرض

حجاب و پوشش زنان، مایه مصونیت آنان از تعرض هوسرانان می‌شود. «یاایها النبی قل لزوجک وبناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلسیهن ذلک ادنی ان يعرفن فلا یؤذین» (احزاب/۵۹) ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: «جلابها بلند خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است (و اگر تا کنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده رحیم است.

یکی از آیات وجوب حجاب آیه ۳۱ سوره نور است: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ»؛ (و به زنان با ایمان بگو: چشمان خود را از آنچه حرام است فرو بندند، و شرمگاه خود را حفظ کنند، و زینت خود را [مانند لباس های زیبا، گوشواره و گردن بند] مگر مقداری که [طبیعتاً مانند انگشتر و حنا و سرمه، بر دست و صورت] پیداست [در برابر کسی] آشکار نکنند، و [برای پوشاندن گردن و سینه] مقنعه های خود را به روی گریبان هایشان بیندازند).

در حکمت و شان نزول این آیه آمده است که جوانی از انصار در مسیر خود با زن بدحجابی رو برو شد، جوان جلب او گشت تا اینکه وارد کوچه تنگی شد ناگهان صورتش به دیوار خورد و تیزی استخوانی در دیوار صورتش را شکافت؛ او به نزد رسول خدا شکایت برد و آیه مورد بحث نازل گردید و زنان را ملزم به حجاب نمود. به طور کلی برهنگی زنان، مردان و خصوصاً جوانان را در یک حال تحریک دائم قرار می دهد که سبب فرسایش اعصاب آنها و ایجاد هیجان های بیمار گونه عصبی می گردد. غریزه جنسی نیرومندترین غریزه آدمی بوده و در طول تاریخ سرچشمه حوادث مرگبار و جنایات هولناکی شده، تا آنجا که گفته اند: هیچ حادثه مهمی را پیدا نمی کنید مگر اینکه پای زنی در آن در میان است! آیا دامن زدن مستمر از طریق برهنگی به این غریزه و شعله ور ساختن آن بازی با آتش نیست؟ البته که برهنگی زنان، بازی با آتش غریزه مردان است که تبعات و ناهنجاری های جبران ناپذیر فردی و اجتماعی را به همراه دارد.

۳. مصونیت کانون خانواده از آسیب طلاق:

آمارهای قطعی و مستند نشان می دهد که با افزایش برهنگی در جهان، میزان طلاق و از هم گسیختگی زندگی زناشویی در دنیا به طور مداوم بالا رفته است، چرا که برهنگی سبب هوس های سرکش شده و به هر قیمتی انسان را به دنبال هوس می کشاند، و به این ترتیب شخص هر روز دل به دلبری می بندد و با دیگری وداع می گوید.

در محیطی که حجاب است (و احکام دیگر الهی رعایت می شود) دو همسر تعلق به یکدیگر دارند، و احساساتشان و عشق و عواطفشان مخصوص یکدیگر است. ولی در «بازار آزاد برهنگی» که عملاً زنان به صورت کالای مشترکی (لا اقل در مرحله غیر آمیزش جنسی) در آمده اند دیگر قداست پیمان زناشویی مفهومی نمی تواند داشته باشد و خانواده ها همچون تار عنکبوت به سرعت متلاشی می شوند و کودکان بی سرپرست می مانند.

۴. مصونیت جامعه از خطرات فحشاء و فرزندان نامشروع:

یکی از دردناک ترین پیامدهای بی حجابی افزایش فحشاء و فرزندان نامشروع است، که نیازی به ارائه ارقام و آمار ندارد و دلائل آن مخصوصاً در جوامع غربی کاملاً نمایان است. «فحشاء» و از آن بدتر «فرزندان نامشروع» سر چشمه انواع جنایت ها و مفساد اجتماعی است، در انگلستان، هر سال پانصد هزار فرزند نامشروع به دنیا می آید، خطراتی که فرزندان نامشروع برای امنیت جامعه به وجود آورده اند، به گونه ای است که در بسیاری از پرونده های جنایی پای آنها در میان است. مساله گسترش فحشاء حتی برای آنها که

حسن اجرای نقش ها فراهم شود و رعایت حجاب از زمینه هایی است که می تواند به افزایش آرامش روانی زن و مرد، کم شدن گناه و بالا رفتن توانمندی اجتماعی منجر شود. به تعبیر دیگر آرامش روانی می تواند استهلاک قوا در محیط اجتماعی را کاهش دهد.

در اینجا نقش قوانین محدودکننده دین در موضوع پوشش شبیه به نقش قوانین محدودکننده در میادین ورزشی است که با ایجاد محدودیت در اعمال رفتارهای غیر ورزشی و در نظر گرفتن جریمه خطا، کارت زرد، کارت قرمز، سعی می کند تا استعداد بازیکنان را به سمت انجام رفتار ورزشکارانه متمرکز کند. (۱۹)

۹. استحکام پیوند خانواده

حجاب و پوشش موجب استحکام و استمرار پیوند خانوادگی و صمیمیت زوجین می شود لذا باید در حفظ آن کوشید و بالعکس باید با هر چیزی که موجب سستی این کانون می شود مبارزه کرد. مردانی که همه روزه زنان بسیاری را با آرایش های گوناگون و لباس های رنگارنگ و جلوه های مختلف (بی حجابی) که قطعا برخی از آنها زیباتر و جوان تر از همسر او هستند، مشاهده می کند، به طور طبیعی، خواسته یا ناخواسته تمایل کمتری به زن خود نشان می دهد. بنابراین یکی از مهم ترین فواید حجاب تحکیم بنیان زناشویی و خانواده و جلوگیری از طلاق و تنش های بین زوجین است. و همچنین با توجه به اینکه حجاب عفت و پاک دامنی زنان را در پی دارد، باعث اطمینان بیشتر زوجین نسبت به یکدیگر می شود.

حفظ منافع و مصالح عالی خانواده و جامعه در گروی حفظ حجاب رعایت حجاب موجب جلب منافع و مصالحی کلی برای بانوان و نهاد خانواده می شود. منافع و مصالحی که هیچ گاه از چشم شارع مقدس دور نمانده و برای ضمانت بقای شان در جامعه، به تشریح قوانینی برای حفظ آن پرداخته است. منافع و مصالحی مانند:

۱. بازشناسایی زنان به عفت و مصونیت از آزارها:

خداوند متعال می فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزْجِكَ وَبَنَاتِكَ وَ نِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» (۲۰) برخی از علما این آیه را این گونه ترجمه می کنند: «ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: جلباب ها [روسری های بلند] خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه به [عفت] شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است.»

یعنی حجاب برای خود زن در بعد اجتماعی عامل محوری جهت بازشناسی وی به عفت و حیا است و همین شاخصه سبب می گردد تا خود زن مورد آزار و تعرض اشخاص لایابالی و بزه کار قرار نگیرند. حجاب یک «نه» بزرگ به مجرمانی است که قصد سوء استفاده از زن و آزار جنسی وی را دارند، که اگر این نه بزرگ یعنی حجاب از طرف جامعه زنان انجام نپذیرد افزایش نیروهای امنیتی جهت حفظ امنیت زنان از آزار های جنسی، نیز کارگر نخواهد بود، لذا می بینیم در برخی کشورها وجود پدیده بی حجابی هرساله موجب چه آمارهایی از آسیب ها و جنایات جنسی علیه زنان می شود.

۲. مصونیت اجتماعی مردان از شعله های غریزه جنسی:

References

1. Fayoumi, Ahmad bin Muhammad, 1383, al-Masbah al-Munir fi Gharib al-Sharh al-Kabeer by Rafa'i, Qom: Dar al-Hijrah.
2. Makarem Shirazi, Nasser, 14124 AH, Kitab al-Nikah, Qom, Imam Ali Ibn Abi Talib (a.s.) School Publications, first edition, vol.1.
3. Tamimi Amadi, Abd al-Wahed bin Muhammad, 1410 AH, Gharr al-Hakam and Darr al-Kalam, researcher: Rajai, Seyyed Mahdi, Qom, Dar al-Kitab al-Islami, second edition.
4. Majlisi, Muhammad Baqir bin Muhammad Taqi, 1403 AH, Bihar al-Anwar, Beirut, Dar Ihya al-Trath al-Arabi, second edition, vol. 75.
5. Cox Root Trezwill, 2010, clothing history, translation: Bozorgmehr, Shirin, Tehran, Tous, Tehran.
6. Hijazi, Banafsheh, 1375, Women in suspicion of history, Tehran, enlighteners and women's studies.
7. Abu Dawud, Suleiman bin Ash'ath Sajestani, 1420 AH, Sunan Abi Dawud, correction: Jamil, Sedqi Muhammad, Beirut - Lebanon: Dar al-Fikr, vol.2.
8. Har Amili, Muhammad bin Hassan, Bita, Wasal al-Shia, Qom, Al-Bayt Foundation, peace be upon them, for the revival of tradition, vol. 14.
9. Kalini, Muhammad bin Yaqoob bin Ishaq, 1407 AH, Al-Kafi, researcher: Ghafari, Ali Akbar, Akhundi, Muhammad, Tehran, Dar al-Kutub al-Islamiyya, 4th edition, vol. 5.
10. Bukhari, Muhammad bin Ismail, 1422 A.H., Sahih al-Bukhari, research: Muhammad Zuhair bin Nasir al-Nasser, Beirut, Dar Tawq al-Najat, first edition, vol.8.
11. Siyuti, Abd al-Rahman bin Abi Bakr Jalal al-Din, Beita, Alder al-Manthor, Beirut, Dar al-Fakr, Beirut, vol.6.

هیچ اهمیتی برای مذهب و برنامه های اخلاقی قائل نیستند فاجعه آفرین است. بنابراین هر چیز که دامنه فساد جنسی را در جوامع انسانی گسترده تر سازد تهدیدی برای امنیت جامعه ها محسوب می شود، و پی آمدهای آن هر گونه حساب کنیم به زیان آن جامعه است.

پرهیز از برهنگی و پایبندی به حفظ حجاب خصوصا توسط بانوان آثار مثبت دیگری نیز جهت برقراری مصالح فردی و اجتماعی دارد از جمله: «حفظ ارزش و احترام زن»، «استواری اجتماع و حفظ نیروی های فعال»، «کم کردن هزینه اقتصادی»، «ایجاد آرامش روحی زنان و مردان» و ...

به هر حال اگر الزامی به حجاب در جوامع دینی مشاهده می شود طبق فرامین الهی و برای حفظ این منافع و مصالح عالی است نه یک استراتژی سیاسی موقت. امروزه در بسیاری از کشورها، برای رسیدن به مصالح اجتماعی سوادآموزی الزامی است زیرا همگان به نیکی می دانند این کاری است که می بایست بشود و مصالح و فوائدش عاید خود این افراد و اجتماع می گردد، لذا هیچ کس از این نوع الزام ها یک استراتژی سیاسی برداشت نمی کند.

نتیجه گیری

اگر الزامی به حجاب در جوامع دینی مشاهده می شود، طبق فرامین الهی و برای حفظ منافع و مصالح عالی است؛ نه یک استراتژی سیاسی موقت. حجاب از واجبات و مسلمات، بلکه از ضروریات دین اسلام است؛ دین انسان را ملزم به صیانت از گوهر حیا در پوشش، نگاه، گفتار، رفتار و آرایش می نماید. این وجوب دینی حجاب فرآیندی منطبق با فطرت توحیدی و در راستای حفظ گوهر حیا است که در تمدن ها و ادیان پیشین نیز بدان پرداخته می شد. بازشناسایی زنان به عفت و مصونیت از آزارها؛ حفظ مردان از شعله غریزه؛ مصونیت خانواده؛ کاهش فرزندان نامشروع؛ حفظ ارزش و احترام زن؛ استواری اجتماع و حفظ نیروی فعال و کم کردن هزینه اقتصادی و ایجاد آرامش روحی زنان و مردان و ... از حکمت های وجوب دینی حجاب است.

حجاب و رعایت پوشش اسلامی به حیث نظری و عملی دارای فواید و آثار ارزشمندی است که وجود این آثار و برکات اصل حجاب را ارزشمند نموده و آن را قابل دفاع و حمایت کرده است. تجلی ارزش واقعی زن، دست یابی به تزکیه، طهارت نفس و تعدیل غرائز، تمییز ساخت خانواده از ساخت اجتماع از جمله فواید حجاب می باشند. فقدان حجاب اثرات منفی متعددی در ابعاد فردی و اجتماعی دارد که گاه جبران ناپذیر می باشد. در مقام عمل رعایت حجاب موجب امنیت و آرامش روانی افراد گردیده و از مفساد اخلاقی جلوگیری می کند. طبق جامعه آماری نه تنها حجاب محدودیت ایجاد نمی کند، بلکه عامل مصونیت و محبوبیت افراد می شود. اکثر افراد جامعه نسبت به فلسفه حجاب آگاهی کافی ندارند. اکثر افراد صرف نظر از علل و عوامل بی حجابی، علاقه مند به رعایت حجاب بوده و چادر را حجاب برتر می دانند، حتی اگر خودشان رعایت نکرده باشند.

12. Makarem Shirazi, Nasser, 1386, Payam Qur'an, Tehran, Dar Kitub Al-Islamiya, 9th edition, Vol. 10.
13. Seyyed Razi, Muhammad bin Hossein, 1414 AH, Nahj al-Balaghah, correction: Sobhi Saleh, Qom, Hijrat, first edition.
14. Makarem Shirazi, Nasser and others, 1374, Tafsir Nashet, Tehran, Dar al-Kutub al-Islamiya, 32nd edition, vol. 14 and 17.
15. Tabatabaei, Mohammad Hossein, 1378, Al-Mizan fi Tafsir al-Qur'an, translated by Mousavi Hamdani, Qom, Qom seminary community, vol.16.
16. Alousi, Shahab al-Din, 1415 AH, Ruh al-Ma'ani, research: Ali Abd al-Bari Atiyeh, Beirut, Dar al-Kutub al-Alamiyyah, vol. 11.
17. Tabarsi, Fazl bin Hassan, 1415 AH, Majma al-Bayan fi Tafsir al-Qur'an, Beirut, Al-Alami Publishing House, first edition, vol.8.
18. Nasirzadeh, Qasim, 1390, Woman, Bisarat, Hijab, Qom, Ikram Publications.
19. Haqshanas, Seyyed Jaafar, 2018, Islamic system and hijab issue (collection of articles and discussions), Qom, Women's Studies and Research Office.
20. Mughniyeh, Mohammad Javad, 1424 AH, Tafsir al-Kashif, Tehran, Dar al-Kutub al-Islamiyya, first edition, vol. 6.